

**DESPRE PERTINENȚA UNOR DISTINCȚII CONCEPTUALE ȘI
TERMINOLOGICE ÎN CLASIFICAREA ATRIBUTULUI DIN GRAMATICA
ROMÂNEASCĂ MODERNĂ**

Constantin-Ioan MLADIN
Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba-Iulia

*Résumé : Cette approche a pour objet le regroupement, dans un but de synthèse, des diverses informations liées à la classification des déterminants infrapropositionnels du nom – centre du groupe nominal (roum. **atribute** – l’adjectif épithète et le complément du nom). L’auteur met en évidence la complexité mais aussi la fragilité, voire le manque de pertinence, de quelques distinctions conceptuelles et terminologiques plus ou moins courantes véhiculées par les grammairistes roumains modernes et contemporains.*

Mots-clés: déterminant infrapropositionnel, distinction conceptuelle, groupe nominal

§ 1. Considerații preliminare. Îmbinând perspectiva semantică (în sens foarte larg și foarte diferit: conținutul propriu-zis transmis de atribut, caracterul suficient sau insuficient al informației semantice – lexicale și gramaticale – a termenului regent, centru al grupului nominal, conținutul atributiv pur sau încărcat de nuanțe circumstanțiale, capacitatea de individualizare a obiectului denumit de termenul regent) cu cea relațională (adică tipul și gradul legăturii dintre atribut și termenul său regent), lucrările românești de gramatică disting mai multe specii și subspecii de atribute. Numărul acestora și terminologia aferentă sunt fluctuante de la un autor la altul și pot să varieze chiar în cuprinsul aceleiași lucrări. De exemplu: **(1)** a doua ediție a *Gramaticii Academiei*ⁱ vorbește de **două tipuri** semantice de atribute (incluzând aici și apozitia)ⁱⁱ – **atribut de identificare** și **atribut de calificare** – cu două subspecii instabile și interschimbabile: **atribut de calificare propriu-zisă** (exprimă aprecieri ale locutorului: *Se sculă cu mișcări ușoare*) și **atribut de clasare** (*masă de brad*); **(2)** după I. Iordan și Vl. Robuⁱⁱⁱ, atributul poate să fie de **patru tipuri**^{iv}, fiecare dintre acesta putându-se realiza în diferite variante semantice – **atribut calificativ** (*urs alb*), **atribut descriptiv** (*Fata necăjită și tristă a intrat în casă*), **atribut de identificare** (*cartea mea*) și **atribut de clasare** (*capră neagră*); tot patru tipuri de atribut recunoaște și Mioara Avram^v – **atribut descriptiv** (*Mi-am scos pantofii, noi și strălucitori*), **atribut circumstanțial** (*Pantofii, noi, mă strânceau*), **atribut de identificare** sau **atribut determinativ** (*Și-a pus pantofii noi / cei noi*) și **atribut de calificare** sau **calificativ** (califică și clasează: *Și-a pus pantofi noi*); **(3)** D. Irimia^{vi} identifică **cinci tipuri** semantice ale atributului – **atribut calificativ** sau **atribut de calificare** (*pene negre*), **atribut de identificare** (*tatăl meu*), **atribut de clasificare** (interpretat și drept subclasă distinctă care individualizează valori exprimate de atributul de calificare sau de cel de identificare^{vii}: *rachiu de cel bun*), **atribut de complinire** (*spărgătorul de lemne*) și **atribut descriptiv** (*Untarul, alb, s-a ridicat*). Uneori este greu sau chiar imposibil (mai ales în absența unui context mai larg și dacă intenția comunicativă a locutorului nu este intuită destul de bine) să se încadreze riguros un atribut într-o clasă sau în alta. De aceea, atunci când distincția dintre calificare și identificare se dovedește a fi inoperantă, I. Coja^{viii} propune o categorie hibridă – **atributul lexical**. Atributul în discuție este ocurent în unele construcții speciale pe care vorbitorii au tendința de a le analiza global, percepându-le ca pe o singură unitate lexico-gramaticală, o unitate codată, un fel de cuvânt compus (*i.*

e. : **de geografie** din sintagma **profesoară de geografie**).

§ 2. Trecând însă peste unele nuanțe de interpretare (de definire, de grupare și de numire), din perspectivă semantică se pot enumera, foarte schematic, următoarele specii de atribute^{ix}:

§ 2. 1. **Atribut de calificare** sau **atribut calificativ** ori **atribut de clasare**^x. Atributul calificativ particularizează (califică sau clasează) termenul regent punând în evidență: (1) o caracteristică calitativă intrinsecă, adică o caracteristică care se referă: (a) la formă (*Am spart oglinda ovală*), (b) la culoare (*Am cumpărat o cămașă albastră*), (c) la dimensiune (*Am spart oglinda mare*), (d) la structură sau la conținut (*Am spart oglinda de cristal*); (2) o caracteristică calitativă extrinsecă, adică o caracteristică care se referă la efect, la destinație (*Am cunoscut o fată de măritat*); (3) o caracteristică cantitativă (*Eu am doi frați*); (4) o apreciere a locutorului (*Ești o fată frumoasă*).

Atributele calificative pot să fie^{xi}: (1) **atribute relevante** – individualizabile prin capacitatea lor de a releva proprietatea intrinsecă a termenului regent (*Ne învărtim cam fără rost pe acest pământ rotund*; *Creta albă este mai puțin friabilă*); (2) **atribute aderente** – izolabile în virtutea faptului că sunt apte să exprime o proprietate exterioară termenului regent, dar care i se asociază (*Am trăit împreună clipe fericite / zile sângeroase*). În interiorul atributului calificativ aderent se poate identifica subspecia **atributului calificativ comparativ** – atributul calificativ la care termenul de comparație este exprimat (*Un obraz ca al tău suportă multe*).

§ 2. 2. **Atribut de identificare** sau **atribut determinativ**^{xii}. Atributul de identificare este atributul care particularizează obiectul denumit de termenul regent, distingându-l de alte obiecte din aceeași clasă (*Ți-ai pus pantofii noi / cei noi*).

Operând o subclasificare semantică mai nuanțată, C. Săteanu stabilește următoarele specii ale atributelor și ale sintagmelor atributive: (1) **atribut determinativ**^{xiii}, în interiorul căruia, în funcție de valorile exprimate, se pot diferenția următoarele specii: (a) **atribut determinativ explicativ** – atributul determină termenul regent din punct de vedere al poziției ocupate în spațiu sau în timp ori oferă informații privitoare la asociere, la scop etc. (*Treaba asta nu mi se pare curată*); (b) **atribut determinativ cantitativ** – atributul determină termenul regent aducând precizări referitoare la cantitate (*Câțiva călăreți ies din pădure*); (2) **atribut și sintagmă atributiv(ă) posesiv(ă)**^{xiv}, în interiorul căruia, în funcție de valorile exprimate, se pot diferenția următoarele specii: (a) **atribut posesiv propriu-zis** – atributul care exprimă posesia (*Casele lor sunt frumoase*; *Șezut-am pe-al mării mal*); (b) **atribut posesiv formal** – atributul care nu exprimă un raport autentic de posesie, adică: (b₁) **atributul posesiv al denumirii** (*Apa Bistriței se-nvolburează*); (b₂) **atributul posesiv al gradației** (*Se-nâlți cu voinicul voinicilor*); (b₃) **atributul posesiv obiectiv** (*Normalizarea relațiilor internaționale a devenit o prioritate*); (b₄) **atributul posesiv subiectiv** (*Dezvoltarea colaborării între state este principala lor preocupare*).

§ 2. 3. **Atribut de clasificare**^{xv} sau **atributul de clasare**^{xvi}. Acest atribut are în vedere: (1) identitatea obiectului denumit de termenul regent, rezultând dintr-o însușire intrinsecă (*Scrierile dramatice se împart în două genuri: drama de caractere și drama de intrigă*); (2) o caracteristică distinctă a obiectului denumit de termenul regent (*Voi cumpăra mere din cele roșii*); (3) un raport extrinsec (posesie, aparență) cu obiectul denumit de termenul regent (*Am pierdut o carte a colegului tău*).

§ 3. **Atribut izolat vs. atribut neizolat (atribut de complinire) vs. atribut mixt; atribut de comunicare vs. atribut de atitudine**. Coroborând gradul de dependență față de termenul regent – centru al grupului nominal (în funcție de caracterul suficient sau insuficient al informației semantice pe care o transmite acesta)

cu anumite particularități de expresie, manifestate în plan suprasegmental, atributul poate să fie:

§ 3. 1. **Atribut izolat, atribut facultativ** regentului^{xvii}, numit și **atribut nonrestrictiv**^{xviii}, în mod curent identificat, sub aspect semantic, cu **atributul explicativ**^{xix}. Din punct de vedere formal, acesta este atributul izolat (în vorbire prin pauza asociată cu intonația și în scris prin virgulă) și, din punct de vedere semantic, atributul care întreține o legătură mai laxă cu termenul regent, ce își este sieși suficient semantic (comutarea sa cu Ø nici nu modifică, nici nu distruge comunicarea). Atributul discutat oferă deci doar o informație suplimentară, care nu este indispensabilă pentru comunicare. În general, acest atribut: (1) descrie obiectul denumit de termenul regent (*Trupul ăsta, supus ca un sclav, nu mă trădează*) sau (2) îl explică (*Constantin, dezmeticit, înfipse în ea cuțitul*). În clasa atributului izolat se încadrează: (1) unele atribute adjectivale exprimate prin: (a) adjective propriu-zise, care determină, de obicei, pronume, substantive proprii sau substantive comune asimilate celor proprii (*Ea, fiica, veselă, își salută părinții*); (b) adjective-numerale (*Copiii, amândoi, trăiesc*); (2) unele atribute nominale, exprimate prin: (a) substantive la cazul nominativ (*Modestia, o trăsătură de caracter, nu-i caracterizează*); (b) numerale întrebuințate pronominal (*Săptămânile, cincizeci și două, sunt mai multe decât lunile*).

§ 3. 2. **Atribut neizolat, atribut solidar** cu termenul regent^{xx}, numit și **atribut indispensabil** regentului^{xxi} sau **atribut restrictiv**^{xxii}, în mod curent identificat, sub aspect semantic, cu **atributul determinativ**^{xxiii}. Din punct de vedere formal, acesta este atributul neizolabil prin pauza asociată cu intonația de termenul său regent, insuficient semantic și, din punct de vedere semantic, atributul aflat într-o legătură strânsă cu termenul regent, fiindu-i acestuia indispensabil (comutarea sa cu Ø este în măsură să modifice sau chiar să distrugă comunicarea). În clasa atributului neizolat se încadrează: (1) unele atribute adjectivale exprimate prin: (a) adjective propriu-zise (*Viața studentească are farmec*); (b) adjective pronominal (*Această fată este grasă*); (c) adjective numerale (*Doi tineri se ceartă*); (2) unele atribute nominale exprimate prin: (a) substantive (*Ei sunt nepoți surorii mele*); (b) pronume (*Mă gândesc la viața-mi*); (c) numerale întrebuințate pronominal (*Bancnota de cincizeci este uzată*).

D. Irimia numește^{xxiv} atributul indispensabil termenului regent din punct de vedere semantic **atribut de complinire**. El corespunde unor funcții sintactice diferite: (1) subiectului (*De mine au nevoie până la apariția altuia*); (2) complementului direct (*Orice ridicare-a mâinii e utilă; Vederea acelei clădiri m-a apropiat de un scop*); (3) complementului indirect (*E același cântec vechi / Setea liniștei eterne*); (4) complementului de agent (*S-a publicat postul în vederea ocupării lui de către un titular*).

§ 3. 3. **Atribut mixt**. Specia, propusă de către C. Dimitriu^{xxv}, este constituită din atributul care se aseamănă cu atributul neizolat din punct de vedere formal – nu este marcat suprasegmental, dar care se aseamănă cu atributul izolat prin conținut – determină un termen regent suficient semantic; comutarea sa cu Ø nu reușește să distrugă fundamental comunicarea, putând, eventual, să o sărăcească (*Ana vorbește cu o prietenă bună*). În clasa atributului mixt sunt încadrate: (1) unele atribute adjectivale exprimate prin: (a) adjective propriu-zise (*Omul bun cântă*); (b) adjective pronominal (*Toți tinerii sunt buni*); (c) adjective numerale (*Amândoi soții călătoresc*); (2) unele atribute nominale exprimate prin: (a) substantive (*Mersul două ore nu-l obosește*); (b) pronume (*Ura contra acestuia îl ține viu*); (c) numerale întrebuințate pronominal (*Dragostea pentru amândoi îi dă putere*).

§ 3. 4. Pentru diferențierea atributului în funcție de suficiența sau insuficiența semantică a termenului său regent, G. Beldescu^{xxvi} invocă un alt criteriu – implicarea sau neimplicarea vorbitorului în actul emiterii mesajului. Din această nouă perspectivă, pragmatică, pot fi recunoscute: **(1) atribute de comunicare** – prezența lor este obligatorie întrucât ele au implicații directe asupra conținutului mesajului (*Era nevasta lui, divina lui nevastă*); **(2) atribute de atitudine** – prezența acestora este facultativă pentru că marchează fapte stilistice care exprimă atitudinea a vorbitorului față de conținutul comunicat (*Era nevasta lui, divina lui nevastă*).

§ 4. **Atribut necircumstanțial vs. atribut circumstanțial.** Unele atributele izolate pot să transmită o nuanță semantică suplimentară, circumstanțială. În funcție de prezența sau de absența acesteia, gramaticile românești operează următoarea distincție:

§ 4. 1. **Atribut circumstanțial.** Acest atribut este dublu subordonat din punct de vedere semantic și gramatical (sintactic) regentului nominal și doar semantic verbului; el indică deci o caracteristică a termenului regent nominal, sub forma unei circumstanțe referitoare la verbul-predicat. În felul acesta, atributul circumstanțial reprezintă o funcție distinctă atât de atribut, cât și de elementul predicativ suplimentar^{xxvii}: **(1)** atributul circumstanțial se deosebește de atributul propriu-zis: **(a)** în planul expresiei: prin dubla sa dependență, față un regent nominal și față un regent verbal; **(b)** în planul conținutului: atributul propriu-zis descrie sau explică realitatea desemnată de regentul nominal, fără vreo referință la verbul-predicat al propoziției, atributul circumstanțial exprimă simultan caracterizarea sau descrierea realității desemnate termenul regent nominal și o relație circumstanțială (cauzală, temporală, condițională, concesivă) față de verbul-predicat (*Oamenii scârbiți de muncă pierdeau vremea – scârbiți introduce simultan cu determinarea substantivului oamenii o circumstanță cauzală*); **(2)** atributul circumstanțial seamănă cu elementul predicativ suplimentar: ambele unități sintactice sunt dublu dependente – atât de un regent nominal, cât și de un regent verbal; **(3)** atributul circumstanțial se distinge de elementul predicativ suplimentar deoarece: **(a)** indică o caracteristică-circumstanță, care nu reprezintă o predicție secundară; **(b)** poate să fie transformat într-o propoziție circumstanțială; **(c)** pe axa temporală, caracteristica-circumstanță pe care o exprimă nu se manifestă pe durata procesului (acțiunii sau stării) exprimat(ă) de verbul-predicat, ci este anterioară sau posterioară acestuia / acesteia (*Ajunsă acasă, se repezi la telefon*); **(d)** precede verbul-predicat, stând în imediata apropiere a regentului nominal (dacă acesta este exprimat), în timp ce elementul predicativ suplimentar, în general, este postpus verbului-predicat.

Exemplele pe care le dă D. Irimia arată că prin **descriptiv** (din **atribut descriptiv**) lingvistul înțelege de fapt „circumstanțial” iar discuțiile despre **atributul circumstanțial**^{xxviii} și exemplele cu care îl ilustrează arată că prin acest termen el denumeste **elementul predicativ suplimentar**^{xxix}. Altfel spus, atributele aflate în apropierea numelui sunt considerate de D. Irimia atribute circumstanțiale, iar cele din vecinătatea verbului – complemente predicative. Natura celor două unități sintactice este comună, ele fiind diferențiate numai din punct de vedere distribuțional^{xxx}.

D. D. Drașoveanu^{xxxi} contestă existența atributului circumstanțial, lingvistul considerând că la funcția de atribut s-a ajuns prin substantivele, adjectivele și participiile rămase după omiterea gerunziului *fiind*. Respectiv nuanțele circumstanțiale ar reprezenta doar valorile relaționale ale subordonatelor din structura de adâncime, propagate structurilor contrase^{xxxii}. În plus, nu numai circumstanțialele se pot contrage, ci și atributele. Or, după modelul sintagmei terminologice **atribut circumstanțial cu nuanță cauzală** etc. ar trebui, pentru consecvență, să se recurgă la termenul paradoxal **atribut cu nuanță... atributivă**.

Atributul circumstanțial^{xxxiii} este, după Gabriela Pană Dindelegan^{xxxiv} **atributul „transformat”**, delimitat fiind de **atributul primar** sau **atributul de bază**.

C. Dimitriu^{xxxv} include în **atributul circumstanțial / completiv** atât atributele izolate circumstanțiale, cât și elementul predicativ suplimentar.

§ 4. 2. În opoziție cu atributul circumstanțial, **atributul necircumstanțial**^{xxxvi}, numit și **atribut descriptiv**, este atributul cu referire unică, adică atributul care se raportează exclusiv la centrul grupului nominal, nu și la verb (*Femeile, palide, cu părul răvășit, ne priveau îngrozite; Ea, albă ca hârtia, se așează pe scaunul de operație; Cel dintâi, foarte rece, își roti privirea spre noi; Cățeii, grași și pufoși, începură să latre*).

§ 7. **Concluzii**. Nu s-ar putea spune că, așa cum ar fi fost de așteptat, ultima variantă a *Gramaticii Academiei* ar fi adus limpeziri substanțiale în consemnarea, ordonarea și descrierea tipurilor de atribute discutate în cuprinsul acestui articol. Acest lucru, în stadiul actual al cercetărilor, probabil că nici nu ar fi fost cu putință. Noua *Gramatică*^{xxxvii} nu mai izolează în mod explicit tipuri semantice de atribut, dar recunoaște că acesta poate avea „rol”: **(1) de categorizare** sau **de clasare**^{xxxviii} – corespunzând atributului de identificare din clasificarea consacrată (*număr impar, vopsea de păr*), **(2) de calificare** (prin **apreciere / evaluare / calificare**) – corespunzând atributului de calificare din clasificarea consacrată (*fată frumoasă, față de nouitate*)^{xxxix}. Acestor „roluri” le este adăugat un altul **(3) de cuantificare**^{xl}, exprimând o caracteristică cantitativă definită sau indefinită (*trei elevi, toți copiii, destule vorbe, numeroși copii, cărbuni cu sacul*). La atributul substantival prepozițional, „rolul” **de categorizare / de clasare** dispune și de o variantă **de denotație**^{xli} (*numele de Maria, denumirea de Bărăgan*) iar la atributul adjectival atașat direct la numele proprii, se identifică un „rol” **de diferențiere**^{xlii} a referentului (*Ioana mare, Ioana mică*). „Rolurile” amintite sunt puse pe același plan cu **funcția (semantică) de individualizare**^{xliii} a nominalului-centru (*acest / așa / asemenea / altfel de om*), care, din perspectivă enunțiativă și în condiții sintactice speciale, își asumă și **rol de integrator enunțiativ**. Mai mult, în termeni gramaticii actanțiale, *Gramatica Academiei* menționează și **rolurile actanțiale** pe care le poate îndeplini atributul^{xliv} – Posesorul^{xlv} (*cartea elevului; prietenii-mi s-arată*) și, mai ales după regenți verbali, Agentul (*plecarea rândunelelor; mersu-i legănat*), Pacientul (*cumpărarea bijuteriilor*), Experimentatorul (*în văzul lumii*).

Note

ⁱ GA 1966, II, 140-143. La fel BULGĂR 1968, p. 57-58; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 178-180.

ⁱⁱ Dar recunoaște și opoziția **atribut circumstanțial** vs. **atribut descriptiv** („necircumstanțial”).

ⁱⁱⁱ IORDAN – ROBU 1978, p. 611.

^{iv} Deși, fără să îl numească, recunosc și **atributul circumstanțial**, cu dublă subordonare.

^v AVRAM 1997, p. 352.

^{vi} IRIMIA 1997a, p. 470-479.

^{vii} *Idem*, p. 476.

^{viii} COJA 1983, p. 87 *sqq.* : „Probabil că **atributele lexicale** (le-am putea numi astfel întrucât datorită lor obținem noi unități lexicale) vor fi fost toate până acum considerate atribute de calificare.” [p. 88].

^{ix} Termenii cei mai răspândiți în lucrările românești de gramatică nu mai sunt însoțiți de referințe bibliografice. *Mutatis mutandis*, multe dintre observațiile făcute aici sunt valabile și pentru

realizarea propozițională a atributului. La atributul circumstanțial nu au fost avute aici în vedere toate nuanțele sale semantice posibile.

^x Ultimul termen numai la CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 178, 179; GRUIȚĂ 1999, p. 138: ~ **de calificare**, ~ **de identificare**.

^{xi} SĂTEANU 1962, p. 356-357.

^{xii} AVRAM 1997, p. 352.

^{xiii} SĂTEANU 1962, p. 359.

^{xiv} *Idem*, p. 361-362.

^{xv} GA 1966, II, p. 140-143; IRIMIA 1997a, p. 470, 476.

^{xvi} IORDAN – ROBU 1978, p. 611; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 179.

^{xvii} DIMITRIU 2002, p. 1370.

^{xviii} GALR 2005, II, p. 593.

^{xix} STATI 1972, p. 63; DIMITRIU 1982, p. 230; ANDREI – GHIȚĂ 1996, p. 332. Termenul este respins de către C. Dimitriu [2002, p. 1370], pentru că are o semnificație generală și este nesugestiv, precum și pentru că, aplicându-se mai ales propozițiilor, produce o analiză cu rest (sunt omise atributele din propoziție și substitutele din frază).

^{xx} IRIMIA 1997a, p. 470.

^{xxi} DIMITRIU 2002, p. 1369-1370.

^{xxii} GALR 2005, II, p. 593.

^{xxiii} STATI 1972, p. 63; DIMITRIU 1982, p. 230; ANDREI – GHIȚĂ 1996, p. 332. Și acest termen este respins de către C. Dimitriu [2002, p. 1369], din motivele deja invocate la atributul izolat.

^{xxiv} IRIMIA 1997a, p. 476-479.

^{xxv} DIMITRIU 1982, p. 230; DIMITRIU 2002, p. 1371-1372.

^{xxvi} BELDESCU 1957, p. 183.

^{xxvii} MERLAN 2001, p. 158-159.

^{xxviii} IRIMIA 1997a, p. 483-486.

^{xxix} La fel ZUGUN 1978, p. 109; ȘUTEU 1983, p. 489.

^{xxx} Pentru unele comentarii, vezi GĂITĂNARU 2003, p. 118.

^{xxxi} DRAȘOVEANU 1974, p. 96, DRAȘOVEANU 1975, p. 77, DRAȘOVEANU 1997, p. 93.

^{xxxii} Vezi, pentru dificultatea separării valorilor, și observația lui C. Dimitriu [1982, p. 312] referitoare la construcția opozițională. Gramaticianul consideră că infinitivul din construcțiile opoziționale trebuie considerat nu parte de propoziție, ci propoziție circumstanțială opozițională, iar adjectivul dintr-o construcție opozițională (*În loc de trist, a venit vesel*) trebuie considerat atribut circumstanțial, pentru că se subordonează simultan unui nume și unui verb.

^{xxxiii} AVRAM 1956, p. 160, 161, AVRAM 1957, p. 154, AVRAM 1997, p. 352; GA 1966, II, p. 139-140: atributul circumstanțial exprimă o caracteristică complementară a elementului determinat care este în același timp legată și de ideea exprimată de predicat; ȘERBAN 1964, p. 141; ȘERBAN 1970, p. 198; BULGĂR 1968, p. 57; STATI 1972, p. 74, 90, 173; TOȘA 1977a, TOȘA 1977b; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 180; IRIMIA 1997b, p. 291; MERLAN 2001, p. 158.

^{xxxiv} PANĂ DINDELEGAN 1999, p. 108.

^{xxxv} DIMITRIU 2002, p. 1489.

^{xxxvi} GA 1966, II, p. 139; BULGĂR 1968, p. 57; IORDAN – ROBU 1978, p. 611; DTL 1998, CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 180; DSL 1997; IRIMIA 1997a, p. 478-479; DIMITRIU 1999, p. 38 *sqq.*

^{xxxvii} GALR 2005, II, p. 593-601.

^{xxxviii} Ori de **apreciere calitativă** (*copil drăguț*) [GALR 2005, II, p. 595].

^{xxxix} **Clasarea** este asociată cu **calificarea** în ediția precedentă a *Gramaticii Academiei*.

^{xl} GALR 2005, II, p. 593, 596, 601.

^{xli} *Idem*, p. 601.

^{xlii} *Idem*, p. 595.

^{xliii} *Idem*, p. 593, 598.

---

^{xliv} *Idem*, p. 593, 602.

^{xlv} Nu se încearcă nici măcar izolarea unui eventual atribut posesiv, deși această valoare (în diverse aspecte: posesie propriu-zisă, apartenență, dependență) este extrem de bine ilustrată de atribut. O sugestie în acest sens fusese făcută cu mai multă vreme înainte de către S. Stati [STATI 1967, p. 176]: „atribut posesiv, exprimat printr-un adjectiv posesiv sau printr-un pronume personal în genitiv”.

Bibliografie

- ANDREI – GHIȚĂ 1996 – Andrei, Mihail, Iulian Ghiță, *Limba română. Fonetică, lexicologie, morfosintaxă. Sinteze și exerciții*, Ed. Corint, București, 1996³
- AVRAM 1956 – Avram, Mioara, *Despre corespondența dintre propozițiile subordonate și părțile de propoziție*, SG, I, p. 141-164
- AVRAM 1957 – Avram, Mioara, *Observații asupra coordonării*, SG II, 1957, p. 151-159
- AVRAM 1997 – Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, Ed. Humanitas, București, 1997²
- BELDESCU 1957 – Beldescu, G. , *Contribuții la cunoașterea numelui predicativ*, Societatea de Științe Istorice și Filologice, București, 1957
- BULGĂR 1968 – Bulgăr, Gh. , *Limba română. Sintaxă și stilistică*, EDP, București, 1968
- COJA 1983 – Coja, Ion, *Preliminarii la gramatica rațională a limbii române, vol. I. Gramatica articolului*, EȘE, București, 1983
- CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998 – Constantinescu-Dobridor, Gh. , *Sintaxa limbii române*, EȘ, București, 1998²
- DIMITRIU 1982 – Dimitriu, C. , *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Ed. Junimea, Iași, 1982
- DIMITRIU 1999 – Dimitriu, Cornel, *Tratat de gramatică a limbii române. I. Morfologia*, Institutul European, [Iași], 1999
- DIMITRIU 2002 – Dimitriu, Corneliu, *Tratat de gramatică a limbii române. 2. Sintaxa*, Institutul European, [Iași], 2002
- DRAȘOVEANU 1974 – Drașoveanu, D. D. , *Sensul relațional și expresia lui în limba română*, Cluj-Napoca, 1974, [tez. doc.]
- DRAȘOVEANU 1975 – Drașoveanu, D. D. , *Categoriile gramaticale de relație și de opoziție ale limbii române*, CL, XX, nr. 1, 1975, p. 67-79
- DRAȘOVEANU 1997 – Drașoveanu, D. D. , *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Ed. Clusium, 1997
- DSL 1997 – Bidu-Vrânceanu, Angela, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxândoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar general de științe. Științe ale limbii*, EȘ, București, 1997
- DTL 1998 – Constantinescu-Dobridor, Gheorghe, *Dicționar de termeni lingvistici*, Ed. Teora, București 1998²
- GA 1966, II – Academia Republicii Socialiste România, *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, EARSR, București, 1966²
- GALR 2005, II – Academia Română / Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române. II. Enunțul*, EA, București, 2005
- GĂITĂNARU 2003 – Găitănanu, Ștefan, *Verbele copulative și structurile lor*, în „Aspecte ale dinamicii limbii române actuale”, vol. al II-lea, [coordonator: Gabriela Pană Dindelegan], Ed. Universității din București, [București], 2003, p. 117-121
- GRUIȚĂ 1999 – Gruiță, G. , *Gramatica normativă*, Ed. Polirom, [București], 1999³
- IORDAN – ROBU 1978 IORDAN – ROBU 1978 – Iordan, Iorgu, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, EDP, București, 1978
- IRIMIA 1997a – Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Ed. Polirom, Iași, 1997
- IRIMIA 1997b – Irimia, Dumitru, *Morfo-sintaxa verbului românesc*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1997
- MERLAN 2001 – Merlan, Aurelia, *Sintaxa limbii române. Relații sintactice și conectori*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2001

-
- PANĂ DINDELEGAN 1999 – Pană Dindelegan, Gabriela, *Sintaxa limbii române. Partea I. Sintaxa grupului verbal*, Ed. Aula, Braşov, 1999²
- SĂTEANU 1962 – Săteanu, Cornel, *Pentru un criteriu unitar în deţinirea părţilor secundare de propoziţie (deţinirea şi clasificarea atributelor)*, CL, VII, nr. 2, 1962, p. 351-362
- STATI 1967 – Stati, Sorin, *Teorie şi metodă în sintaxă*, EARSR, Bucureşti, 1967
- STATI 1972 – Stati, Sorin, *Elemente de analiză sintactică*, EDP, Bucureşti, 1972
- ŞERBAN 1964 – Şerban, V. , *Curs practic de sintaxă a limbii române*, EDP, Bucureşti, 1964
- ŞERBAN 1970 – Şerban, V. , *Sintaxa limbii române. Curs practic*, EDP, Bucureşti, 1970²
- ŞUTEU 1983 – Şuteu, Flora, *Superlativul cauzal – component semantic al unei construcţii sintactice fixe*, LR, XXXII, nr. 5, 1983, p. 479-490
- TOŞA 1977a – Toşa, Alexandru, *Restructurarea sintaxei*, „Vatra”, [II], nr. 9, 1977, p. 6
- TOŞA 1977b – Toşa, Alexandru, *Restructurarea sintaxei*, „Vatra”, [III], nr. 10, 1977, p. 6
- ZUGUN 1978 – Zugun, Petru, *Părţile de propoziţie*, CL, XXIII, nr. 1, 1978, p. 103-111